

Formation and Development of Sport Game in Classical Antiquity

The article is dedicated to the consideration of the formation and development of sport activity as a game in the history of European culture, particularly in Antique Greece and Rome. The correlation of games with ritual and religious practices is being studied, as well as the origins of Olympic and other games in Ancient Greece and gladiatorial combat in Ancient Rome. Special attention is given to the analysis of the dynamics of transformation of games from sacred acts into show and to their change in social and political status as a consequence of social changes in the Antique world and as the precursor of the contemporary sport activity.

Keywords: philosophy of sport, philosophy of game, history of sport, agonistic, kalokagathia, sport in Antiquity, Olympic games.

Надійшла до редакції 21.02.2016 р.

УДК 37.03

© Євген Скрипник
(Чернівці)

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В ДУХОВНОМУ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

У статті висвітлюється взаємозв'язок правової культури з формуванням духовних цінностей людини. Розглянуто співвідношення правосвідомості і правової культури. Проаналізовано законодавчі документи у сфері культури. Здійснено короткий аналіз загальнолюдських цінностей, на яких ґрунтується соціальна політика. Основна увага зосереджена на аналізі взаємозв'язку правосвідомості і правової культури. Зокрема, у статті висвітлюються рівні соціальних груп, раціональний та емоційний компоненти. З'ясовано особливості державної політики у сфері культури, показано вплив правового виховання на поведінку громадян. Також у статті йде мова про правовий нігілізм, його форми та причини виникнення.

Ключові слова: правова культура, духовні цінності, правова соціалізація, правова освіта, правосвідомість, правовий нігілізм.

Постановка проблеми. Найвищою цінністю на Землі є вихована людина. Сучасне людство переступило поріг третього тисячоліття, відбувається формування правової культури українського суспільства. Тому сьогодні соціальна політика майже скрізь ґрунтується на таких загальнолюдських цінностях, як: право на життя, свобода, рівність, недискримінація, справедливість, солідарність, соціальна відповідальність тощо. Такі цінності вперше закріплені у загальній «Декларації про права людини», яка є обов'язковим документом для всіх країн світу. Ціннісні орієнтації людини, групи, соціуму не є сталими, вони перебувають у постійній динаміці, у розвитку.

Світ буденності перетворюється на головну цінність і основну тему культурологічних роздумів. Нині панують інтереси індивідів, кожен з яких вважає себе законодавцем своїх етичних, естетичних, політичних та інших прагнень. Особливість правового виховання у громадянському суспільстві має гарантоване законами право вибору різноманітних форм економічної, соціальної та іншої діяльності, ідеології, світогляду тощо.

Економічною основою суспільства є відносини ринкового характеру, насамперед різноманітні форми власності, особливо приватної. Політична основа громадянського суспільства – це демократична правова держава, що забезпечує кожному громадянину можливість взяти участь у державних та громадських справах. У демократичній правовій

державі абсолютно неприпустимою є будь-яка дискримінація за національно-етнічними, політичними, релігійними та іншими ознаками.

Тільки дієвість та взаємодія органів влади з громадськістю визначається ступенем надійності захисту прав населення, упевненість в завтрашньому дні, створенні комфортних і безпечних умов кожного громадянина України.

Метою статті є дослідження правової культури, її вплив на духовний розвиток особистості, часткове обґрунтування та розкриття власного погляду на сутність та взаємозв'язок правосвідомості та правової культури. Теоретичною основою правової культури є законодавча база в системі правової освіти. Висвітлення ролі закладів культури щодо правопросвітницької діяльності в духовному розвитку особистості.

Виклад матеріалу. Діяльність людини залежить від рівня культури, досягнутого суспільством чи нею самою. Культура являє собою, з одного боку, сукупність благ, створених людиною, а з іншого – це система духовних цінностей, що діють у суспільстві [3, с. 62]. Формування правової культури українського суспільства є найважливішим завданням сьогодення, що зумовлене намаганням України приєднатися до сім'ї європейських держав, розбудувати вільне демократичне суспільство та правову державу. Слід відмітити, що проблему формування правової культури досліджували філософи, культурологи, правознавці, педагоги: В. Головченко [2], М. Подберезський [9], А. Скуратівський [14], М. Цвік [15], М. Щербань [16] та інші. У працях цих науковців розроблено теоретико-методологічні та емпірико-практичні проблеми формування правової культури як суспільства в цілому, так і його окремих соціальних груп.

У структурі правової культури розрізняють правову культуру особистості і правову культуру суспільства. Правова культура особистості є елементом правової культури суспільства, залежить від неї, відображає характер її розвитку, це єдність правових знань і вмінь, почуттів, вольових компонентів, повага до закону, активної правомірної діяльності, в якій виявляється знання прав і повага до права як соціального інституту [10, с. 295].

Правова культура суспільства – сфера матеріального і духовного відтворення права, юридична практика народу у певний історичний період.

Правова культура пов'язана із загальною культурою. Її відрізняє потужний вплив на свідомість, мислення, світогляд, на ціннісні установки, що визначають правову сферу життя суспільства. Вплив правової культури на загальну проявляється в захисті і створенні умов для її вільного розвитку шляхом вироблення прогресивних законів, встановлення правової стабільності. Правова культура має велике значення у всіх сферах соціального і духовного життя. Рівень правової культури впливає на ефективність правового регулювання, характер законодавства, форми й засоби забезпечення прав громадян, ступінь визначення загальнолюдських цінностей, норм міжнародного права, а отже, правового сприйняття в цілому [7, с. 82].

Правова соціалізація є невід'ємною складовою загальної соціалізації особи. Разом з включенням до системи соціальних відносин, оволодінням суспільною культурою, людина залучається й до правових відносин, набуває правової культури. Отже, правову соціалізацію можна визначити як перманентний процес залучення людини до правовідносин та формування в неї правосвідомості й правомірної поведінки. Варто погодитися з В. Головченко, А. Потьомкіним, які розглядають правову соціалізацію як «процес, завдяки якому люди вчаться думати і вести себе відповідно до засвоєння та активного відтворення соціально-правового досвіду, набутого в умовах спілкування з іншими людьми і суспільством в цілому, а також різних видів суспільно-правової діяльності [2, с. 122]. Правова соціалізація людини детермінується багатьма чинниками різних рівнів.

На макрорівні (рівні всього суспільства) – формування правової культури зумовлене характером політичного режиму, змістом національної культури, що виникла в процесі історичного розвитку суспільства, пропагандистами якої є заклади культури.

На мезорівні (рівні великих соціальних груп) – зумовлене місцем тієї чи іншої групи у соціальній структурі суспільства, особливостями її соціального буття. На даному рівні на

людину великий вплив здійснює соціально-професійне середовище, яке зумовлює формування відповідного рівня правосвідомості та відповідного типу правової поведінки.

На мікрорівні (рівні малих соціальних груп) – зумовлене особливостями правосвідомості людини, трудового колективу, неформального спілкування.

На сьогодні у зв'язку з розвитком процесу глобалізації сучасного світу та переходом до інформаційного етапу розвитку людської цивілізації все більший вплив на формування правосвідомості здійснюють чинники мегарівня (міжнародного життя): демократизація сучасного світу, міжнародне право, міжнародні конфлікти, кризи тощо.

Правосвідомість є специфічною формою суспільної свідомості, що відображається у теоріях, поглядах, почуттях, уявленнях людей про право. Структура правосвідомості складається з трьох чинників: правова ідеологія, правова психологія та правова поведінка.

Правова ідеологія є системою правових принципів, ідей, теорій, концепцій, які відображають теоретичне ставлення суспільства до права, державного розвитку, правових режимів. Вона формується на основі узагальнення і розвитку правових теорій минулого і сучасності, вивчення основних закономірностей становлення, розвитку і функціонування права. Правова психологія включає правові почуття, настрої, інші емоційні сприйняття правових явищ. Правова поведінка є сукупністю соціально значущих, виражених у діях чи бездіяльності вчинків, що мають свідомо вольовий характер, регламентуються нормами права і обумовлюють правові наслідки [12, с. 172].

Важливим аспектом дослідження правосвідомості є її співвідношення з правом. Цілеспрямованість та систематичність є тими елементами, що вирізняють правове виховання із загального процесу правової соціалізації. Воно ґрунтується на двох взаємопов'язаних між собою компонентах – раціональному та емоційному.

Раціональний компонент правового виховання втілюється у правовій освіті та правопросвітницькій діяльності. Серед інституцій, зайнятих у цій сфері, вагоме місце належить закладам культури.

Через правову освіту громадяни одержують системне уявлення про права. Правова освіта в цивілізованих суспільствах є невід'ємною складовою всіх щаблів загальної системи освіти. Вона починається ще у дошкільних закладах, де дітей знайомлять з елементарними правилами поведінки у суспільстві. У середній школі основи правових знань надаються учням через загальні та спеціальні суспільствознавчі дисципліни.

У вищій школі обсяг правових знань значно розширюється і набуває системнішого характеру. Так, на філософсько-теологічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за спеціальністю 6.02.01.01 Культурологія, читається дисципліна «Законодавство у сфері культури», що знайомить студентів з основними положеннями, термінами та засадами державної політики у сфері культури [8, с. 6].

Законодавство України про культуру має на меті:

- забезпечення реалізації і захист конституційних прав громадян України у сфері культури – створення правових гарантій для вільного здійснення культурної діяльності, свободи творчості, доступу до культурних цінностей, культурної спадщини та інформації про них;
- збереження і примноження національного культурного надбання;
- врегулювання відносин суб'єктів діяльності у сфері культури щодо інтелектуальної власності, забезпечення реалізації та захист авторського права і суміжних прав;
- визначення пріоритетів державної політики у сфері культури, форм, підстав, умов та порядку надання державної підтримки культури, гарантій невтручання держави у творчі процеси, механізму впливу громадськості на формування і реалізацію державної політики у сфері культури.

Основними засадами державної політики у сфері культури є визнання культури одним з основних факторів самобутності Українського народу – громадян України всіх національностей, створення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного, естетичного виховання громадян, задоволення культурних потреб

українського народу, розвитку закладів культури, незалежно від форми власності, залучення до сфери культури інвестицій, благодійництва [11, с. 294].

Стратегічними пріоритетами розвитку української культури є ухвалення законодавчих норм, які б полегшували податкові стимули компаніям, що інвестують культуру. Культурна спадщина свідчить про людську творчість і лежить в основі ідентичності народу. Культурне життя складається зі здатності оцінювати та зберігати традиції, та і з можливості заохочувати створення та новації внутрішніх культурних форм. Тому сьогодні на першому етапі реалізації стратегії в галузі культурної спадщини передбачається прийняття законів «Про національний культурний продукт», «Про нематеріальну культурну спадщину» [5, с. 7].

Раціональний компонент правового виховання втілюється у життя також через правопросвітницьку діяльність, що проводять заклади освіти, культури, засоби масової інформації та громадські об'єднання, які організують виступи правознавців перед населенням, юридичні консультації, друкують статті з питань правових відносин у газетах та журналах, створюють теле- та радіопроекти правових виховної спрямованості.

Емоційний компонент правового виховання проявляється у створенні відповідної морально-психологічної атмосфери, яка має сприяти формуванню правосвідомості громадян, закріпленню норм права у внутрішній структурі індивідів. Даний компонент втілюється у життя через свята та обряди, які проводяться до знаменних та пам'ятних дат – це відзначення Дня Незалежності України та Дня Конституції України, відзначення ювілеїв видатних правозахисників, чий життєвий шлях гідний наслідування.

Практика довела, що найбільший ефект правового виховання досягається тоді, коли його раціональний і емоційний компоненти органічно поєднуються один з одним. Універсальним показником ефективності правового виховання є адекватна до норм національного та міжнародного права поведінка громадян.

Правова культура не може існувати без правосвідомості, вона вбирає в себе її позитивні компоненти. Деформовані елементи (протиправні установки, позиції, орієнтації тощо) не можуть бути культурними цінностями. Отже, правова культура особистості поєднує лише позитивні погляди, ідеї, оцінки, позиції, установки і мотиви, які є основою правомірної, соціально-активної поведінки. Тому лише позитивну частину правосвідомості можна віднести до правової культури.

Важливим завданням правового виховання є виправлення деформацій правосвідомості окремих осіб, яка здатна нанести шкоду правовому регулюванню суспільних відносин, спричинити порушення прав і свобод людини. Якщо такі прояви не спричиняють юридичної або моральної відповідальності, то це веде до правового нігілізму, що являє собою масове невиконання правових норм, правове безкультур'я, відкидання або ігнорування права, правових цінностей, зневажливе ставлення до правових традицій. Від того, наскільки вдається виправити деформації правосвідомості, багато у чому залежить розвиток суспільних відносин [4, с. 38-42].

Для формування правової культури актуальною залишається проблема подолання правового нігілізму. В умовах переходу суспільства від тоталітаризму до демократії відбувається ослаблення репресивного механізму держави. При цьому адекватної заміни страху миттєво знайти насправді неможливо. Виникає досить цікава ситуація: громадяни, втративши «священний страх» перед державою, починають досить критично ставитися й до державного апарату, і до встановлення ним правил поведінки. А саме звільнившись від страху перед неминучістю покарання, громадяни починають співставляти свою поведінку не із загальнозначущими правилами, закріпленими в нормах права, а з очікуваною вигодою. У подібній ситуації право втрачає свою загальну значущість і результативність. Відповідно, посилюється правовий нігілізм, що виражається як у пасивних, так і в активних формах. Нігілізм у широкому розумінні означає заперечення загальноприйнятих цінностей, ідеалів, моральних норм, культури тощо. Найпоширенішими формами правового нігілізму є: а) недотримання і невиконання вимог законів та інших нормативно-правових актів; б) підміна законності політичною, ідеологічною чи прагматичною доцільністю; в) отождошення права з фактичною доцільністю владних структур; г) відсутність поваги до суду [1, с. 64].

Також своєрідним виявом правового нігілізму, який заявив про себе в останні десятиліття ХХ ст., є тіньова нормотворчість, спричинена низькою правовою культурою у всіх ешелонах українського суспільства, що виявляється у:

- відриві соціальної норми від конкретних умов життєдіяльності;
- невідповідності правових норм реаліям суспільного життя;
- неповному або перекрученому відображенні у свідомості людей об'єктивних закономірностей функціонування суспільства;
- нестабільності та несталості певної норми, а тому її неспроможності виконувати функцію соціального регулятора;
- послабленні або незастосуванні санкцій.

Тіньова нормотворчість має здебільшого кримінальний характер, полягає у домінуванні норм кримінального середовища, аморальних принципів. Відчутною є маргіналізація права (деформація правосвідомості, відчуття всездозволеності, зниження цінності життя людини). Правовий нігілізм певною мірою поширюється і на правоохоронців, що породжує зневіру у здійсненні основних громадянських принципів (недоторканість особистості, рівність усіх перед законом). Про ослабленість існуючої правової системи свідчить і нерозбірливість людей у виборі засобів для досягнення мети, коли тіньові норми визнають важливішими, ніж державно-правові [13, с. 99-101].

Тому сьогодні однією з найважливіших умов розвитку України як правової, демократичної і соціальної держави є взаємодія та співпраця органів влади з громадськістю. [6, с. 41]. Вона має базуватись на партнерстві, взаємозацікавленості у досягненні цілей, пов'язаних з процесами демократизації усіх сфер життя і держави і суспільства, соціально-економічним і духовним прогресом, всебічним забезпеченням прав і свобод людини і громадянина. Сучасне українське суспільство є свідком радикальної зміни цінностей, коли відбувається становлення системи нових стосунків між громадськістю та органами державної влади [14, с. 10].

Значною мірою дієвість держави визначається ступенем надійності захисту прав населення, упевненістю в завтрашньому дні, створенням комфортних і безпечних умов життя для кожного. Коли немає чого надати громадянам – надають захищеність та свободу дій. При цьому найважливішим показником спроможності держави якраз і є її здатність забезпечити основні права та свободи громадян, її прогресивності – можливість створювати умови для реалізації та розвитку всієї різнобічної творчої обдарованості населення.

Висновки. Дослідивши правову культуру в духовному розвитку особистості, можна зробити наступні висновки:

1. Важливим чинником правової культури є правове виховання, яке необхідно проводити в закладах культури, освіти систематично та цілеспрямовано. Його результативністю є кореляція між дією об'єктивних чинників цього процесу та правовим вихованням (суб'єктивним чинником).

2. Основною складовою частиною правового життя суспільства є правосвідомість – це ставлення людини і суспільства до права, сфери суспільної, групової та індивідуальної свідомості, що відображає правову дійсність у формі юридичних знань, правових установок і ціннісних орієнтацій, які регулюють людську поведінку в різних ситуаціях. У правову культуру включені ті складові суспільної свідомості, які пов'язані з правовими інститутами і практикою їх функціонування, формування правової поведінки в суспільстві, колективі.

3. Значення правової культури в духовному розвитку особистості залишається актуальним і сьогодні, так як однією з її рис є проблеми нігілізму, саме тоді, коли відбувається побудова демократичного суспільства, входження України до Європейського Союзу.

4. Важливу роль відіграє правова соціалізація, яка є невід'ємною складовою частиною загальної соціалізації особистості. Разом з включенням до системи соціальних відносин, оволодінням суспільною культурою, людина залучається й до правових відносин, тобто набуває правової культури.

5. Взаємодія та співпраця органів державної влади з громадськістю має базуватися на партнерстві, взаємозацікавленості у досягненні цілей.

Література

1. Волковицька Н.О. Проблеми деформації правової свідомості і розвиток демократії в Україні // Держава і право. – 2009. – Вип. 46. – с. 63-69.
2. Головченко В. Особливості формування правової культури молоді // В. Головченко // Право України. – 2004. – № 10. – с. 120-123.
3. Дзюба І. Чи усвідомлюємо ми національну культуру як цілісність? // Наука і культура. № 22. – 1998. – с. 309-325.
4. Демічева В.В. Правова культура: теоретичний аналіз та практичний вимір // Держава і право. – 2009. – Вип. 45. – с. 38-42.
5. Довгострокова стратегія розвитку української культури // Культура і життя. – 24.05.2015. – № 20. – с. 6-8.
6. Дьоміна О.С. Проблеми формування правової культури в умовах трансформації політичного режиму // Держава і право. – 2006. – Вип. 31. – с. 39-44.
7. Єгоров О.П. Правосвідомість і правова культура: поняття та особливості співвідношення // О.П. Єгоров, І.Н. Петракова. Априорність політичної, правової та соціально-економічної свободи і компетенції – як стратегія громадянського суспільства: Збірник матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції, 24.03.2014 р. (За заг. ред. Поляк О.В., кн.д.у.) Чернівецька філія ПрАТ «ВНЗ» МАУП – Чернівці: МП «Марія», 2014. – с. 81-88.
8. Закон України «Про культуру» від 14 грудня 2010 року № 2778 – VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010. – с. 156-174.
9. Подберезький М.К. Формування правової культури студентів вищих педагогічних навчальних закладів: автореф. дис. – канд. пед. наук // Подберезький Микола Кіндратович; Академія пед. наук України, ін-т педагогіки і психології проф. освіти – К., 1997. – 37 с.
10. Полякова О.М. Правова культура і правосвідомість як засоби стабілізації політичного режиму // Держава і право. – 2005. – Вип. 29. – с. 34-39.
11. Скрипник Є.М. Гуманістичний чинник духовності суспільства // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції // Збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький, 2014. – с. 171-173.
12. Скрипник Є.М. Моральні принципи цінностей у духовному розвитку особистості // Буковинський журнал, №13, 2015. – с. 99-101.
13. Скрипник Є.М. Формування творчої особистості в громадянському суспільстві // Громадянське суспільство: емерджентність взаємозв'язків його підсистем: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 січня 2011 року, Чернівецька філія МАУП. (За загальною редакцією Поляк О.В., Кириленко Н.С.) – Чернівці: Букрек, 2011. – с. 293-297.
14. Скуратівський А.В. Формування та розвиток правової культури в українському суспільстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук // Скуратівський Андрій Віталійович: Нац. акад. внутрішніх справ України. – К., 2004. – 16 с.
15. Цвік М.В. Сучасне праворозуміння – методологічна основа правової науки // М.В. Цвік // Методологічні проблеми правової науки: матеріали міжнар. наук. конф. (Харків, 13-14 грудня 2002 р.) упор.: М.І. Панов, Ю.М. Грошевий. – Харків, 2002. – с. 124-132.
16. Щербань М.П. Формування правової культури студентів вищих аграрних закладів І-ІІ рівня акредитації: автореф. дис. ... канд. пед. наук // Щербань Микола Петрович; Ін-т вищої освіти Акад. пед. наук України. – К., 2005. – 20 с.

literatura

1. Volkovyts'ka, N.O. (2009). The problems of deformation of legal consciousness and the development of democracy in Ukraine. *Derzhava i pravo* [State and Law], vol. 46, pp. 63-69 (in Ukr.).
2. Holovchenko, V. (2004). Features of formation of legal culture of young people. *Pravo Ukrainy* [Law of Ukraine], vol. 10, pp. 120-123 (in Ukr.).
3. Dziuba, I. (1998). Do we realize the national culture as integrity? *Nauka i kul'tura* [Science and Culture]. vol. 22, pp. 309-325 (in Ukr.).
4. Demicheva, V.V. (2009). Legal culture: theoretical analysis and practical measurement. *Derzhava i pravo* [State and Law], vol. 45, pp. 38-42 (in Ukr.).
5. Long-term development strategy. (2015). *Kul'tura i zhyttia* [Ukrainian culture and the culture of life], vol. 20, pp. 6-8 (in Ukr.).
6. D'omina, O.S. (2006). Problems of formation of legal culture in the transformation of the political regime. *Derzhava i pravo* [State and Law], vol. 31, pp. 39-44 (in Ukr.).
7. Yehorov, O.P., Petrakova, I.N. (2014). Legal awareness and legal culture, the concept of value and features. *Apriornist' politychnoi, pravovoi ta sotsial'no-ekonomichnoi svobody i kompetentsii – iak stratehiia rozvytku hromadians'koho suspil'stva: Zbirnyk materialiv IX Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Priori political, legal and socio-economic freedom and competence - as a strategy of civil society: Proceedings of IX All-Ukrainian scientific-practical conference]. Chernivtsi, Ukraine, 24.03.2014, pp.81-88 (in Ukr.).
8. About culture (2010), *Law of Ukraine of 14.12.2010 № 2778 – VI*. Supreme Council of Ukraine, p. 156-174 (in Ukr.).

9. Podberez'kyj, M.K. (1997). Formation of legal culture of students of higher educational establishments. Abstract of PhD dissertation. Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Institute of Pedagogy and Psychology of Professional Education, Kyiv (in Ukr.).
10. Poliakova, O.M. (2005). Legal culture and legal consciousness as a means of stabilizing the political regime. *Derzhava i pravo [State and Law]*, vol. 29, pp. 34-39 (in Ukr.).
11. Skrypnyk, Ye.M. (2014). Society of spirituality factor Problemy ta perspektyvy rozvytku nauky na pochatku tret'oho tysiacholittia u krainakh Yevropy ta Azii: Materialy VII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii [Problems and prospects of development of science at the beginning of the third millennium in Europe and Asia: Materials VII International Scientific and Practical Internet Conference: Proceedings of. Pereiaslav-Khmel'nytsky]. Pereiaslav-Khmel'nyts'kyj, Ukraine, pp.171–173 (in Ukr.).
12. Skrypnyk, Ye.M. (2015). Moral principles in the spiritual values of the individual. *Bukovyns'kyj zhurnal [Bukovina magazine]*, vol. 13, pp. 99-101 (in Ukr.).
13. Skrypnyk, Ye.M. (2011). Formation of the creative person in a civil society. Hromadians'ke suspil'stvo: emerdzhentnist' vzaiemozv'iazkiv joho pidsystem: Materialy VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Civil society: its emergence relationships subsystems: Proceedings of the VIII International Scientific Conference]. Chernivtsi, Ukraine, 27-28.11.2011, pp.293-297 (in Ukr.).
14. Skurativs'kyj, A.V. (2004). The formation and development of legal culture in Ukrainian society. Abstract of PhD dissertation. Nat. Acad. Interior of Ukraine, Kyiv (in Ukr.).
15. Tsvik, M.V. (2002). Modern thinking - methodological basis of legal science. Metodolohichni problemy pravovoi nauky: materialy mizhnar. nauk. konf. [Methodological problems of legal science materials Intern. Science.]. Kharkiv, Ukraine, 13-14.12.2002, pp.124-132 (in Ukr.).
16. Scherban', M.P. (2005). Formation of legal culture of students of higher agricultural institutions I-II levels of accreditation. Abstract of PhD dissertation. Institute of Higher Education Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv (in Ukr.).

Yevhen Skrypnyk

Legal culture and its value in spiritual development

Article reveals the interconnection with the formation of legal culture of spiritual values of man. Considered the ratio of justice and legal culture. Analyzed legal documents in the sphere culture. Done brief analysis of the universal values underlying social policy. The main attention focused on the analysis of the relationship of legal awareness and legal culture. In particular, the article highlights the level of social groups, rational and emotional components. The features of the state policy in the sphere of culture, the influence of legal education on the behavior of citizens. Also, the article deals with the legal nihilism, its forms and causes.

The main principles of state policy in the sphere of culture is a the recognition culture a major factor in the identity of the Ukrainian people - citizens of Ukraine of all nationalities, creating conditions for their personal development, increasing cultural, aesthetic education of citizens, meet the cultural needs of the Ukrainian people.

It is proved that at present one of the most important conditions for the development of Ukraine as a legal, democratic and social state is the interaction and cooperation with the public authorities. The effectiveness of state determined reliably protect the rights of people, confidence in the future, creating a comfortable and safe environment for everyone. When there is no need to give citizens - provide security and freedom of action.

Keywords: legal culture, moral values, legal socialization, legal education, legal consciousness, legal nihilism.

Надійшла до редакції 17.03.2016 р.